

χάριν οι εἰς ἕψος αἰγείρων ἰκνούμενοι κολοσσοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες κατὰ τοὺς δημῶδεις μύθους τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων προηγήθησαν τῆς ἐνεστώσης φυλῆς ἐν τῇ χώρᾳ· δὲν χωρίζει δὲ τοιαύτη ἄβυσσος τοὺς ἀρχαίους κατοίκους ἀπὸ τῶν διαδόχων αὐτῶν, ὥστε νὰ ὑπολάβωμεν αὐτοὺς δύο ἑτερογενεῖς λαοὺς. Ὅπως δὲν ὑπάρχουσι πελασγικαὶ παραδόσεις, θεοὶ πελασγικοί, οὕς δύναται τις ν' ἀντιτάξῃ πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, διότι ἐπὶ τέλους ὁ πρῶτος γνωστὸς ἡμῖν ἀκραϊφῆς Ἑλλήνων, ὁ Ἀχιλλεύς τοῦ Ὀμήρου, τὴν δέσπιν αὐτοῦ ἀπευθύνει τῷ **πελασγικῷ Δαίϊ**, ἡ Δωδώνη δὲ, θεωρουμένη ἀείποτε ὡς ἡ πρώτη ἀποικία τῶν Πελασγῶν, ἦν ταυτοχρόνως τὸ σημεῖον, ᾧ τὸ πρῶτον ἀπεδόθη ἐν Εὐρώπῃ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Πελασγοὶ εἰσιν, οἵτινες, ἅτε γεωργικὸς καὶ ἐδραῖος λαός, ἔδωκαν τῇ χώρᾳ τὴν πρώτην αὐτῆς λατρείαν καὶ διὰ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος περιέβαλον τὰς κορυφὰς αὐτῆς, ἐφ' ὧν ἀείποτε ἀπνυθύνθησαν αἱ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἄνευ τινὸς ὀνόματος καὶ εἰκόνας δεύσεις.

Αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης, ὃς σαφέστατα πάντων ἀντανაკλᾷ τὰς ἱστορικὰς ἰδέας τῶν Ἑλλήνων, θεωρεῖ προδιῶως τοὺς ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων οἰκίσαντας τὴν Ἑλλάδα λαοὺς, Πελασγοὺς τε καὶ Ἕλληνας, ὡς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος· τούτου ἕνεκα καὶ σπουδῆς ἄξιον ὑπολαμβάνει ὅτι ἔδενσε νὰ παρέλθῃ τοσοῦτος χρόνος πρὸς ἐξέγερσιν τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος καὶ ἐκφρασίν αὐτοῦ διὰ κοινοῦ τινος ὀνόματος. Πράγματι δὲ τί τὸ ἄπορον ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ, εἰ ἡ Ἑλλὰς ᾗκειτο ἐκ διαδοχῆς ὑπὸ διαφόρων φυλῶν; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἱστορικός τουλάχιστον θὰ μεταχειρίζετο τὴν διαφορὰν ταύτην τῆς καταγωγῆς πρὸς ἐξήγησιν τῆς βραδύτητος τῆς ἐνώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐνῶ νῦν μόνον παρέχει τοῦ πράγματος λόγον τὴν βραδύτητα, μεθ' ἧς τὰ διεσπαρμένα φύλα κατώρθωσαν νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς συνασπισμὸν αὐτῶν εἰς κοινὰς ἐπιχειρήσεις.

(Ἀκολουθεῖ).

Ἡ ΕΝ ΒΙΕΝΝῃ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Α'

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Αἱ θεμελιώδεις βάσεις τοῦ κοινοῦ πλοῦτου εἶνε ἀναμφιλόκτως, ἐκτὸς τῆς γεωργίας, ἥτις θὰ διατελῇ πάντοτε ἡ πρώτη πηγὴ, ἡ μεγίστη τῶν πηγῶν, διότι παρέχεται ἡμῖν ἀπ' εὐθείας τὴν τροφήν, καὶ τοῦ κυρίως λεγομένου ἐμπορίου, τοῦ ἐμμέσου τούτου παράγοντος, ἡ **χειροτεχνία** καὶ τὰ **μέδα τῆς μετακομιδῆς**. Ἡ τελευταία κομίζει εἰς τὴν πρώτην τὴν ἀκατέργαστον ὕλην, ἣν αὕτη μετασχηματίζει, τῇ προμηθειῇ οὕτως ὡς ἕλκεται πρὸς ἐπεξεργασίαν πολλὰκις ἐκ λίαν μεμακρυσμένων χωρῶν προερχόμενον, καὶ τούτου γενομένου, διὰ τῆς μετακομιδῆς πάλιν μεταφέρονται τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς οἰκουμένης μέρη. Ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας συνεργίας τῶν δύο

1) «Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελασγικέ» (Ἰλιάδ. Π', 223).

2) Ὁ Στράβων καὶ ὁ Ἡρόδοτος (Η', 44) ὑπολαμβάνουσι τοὺς Πελασγοὺς ὡς τὸ ἀρχικὸν στέλεχος πάσης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ὡς λαὸν ἀκίνητον καὶ ἄνευ ἱστορίας (Ἡρόδοτ. Α', 56), ἐνῶ κατ' ἄλλους (Διον. Ἀλικαρν. Α', 17) ἦν ἡ μάλιστα παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀστατος φυλὴ. Ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος ταύτην μόνην τὴν ἐξήγησιν τῆς ἀντιφάσεως εἰρῆσαι δυνατόν, οἱ πλανώμενοι Πελασγοὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οἱ ὑπὸ τῶν νεωτέρων κλάδων τῆς οἰκογενείας ἐξωσθέντες τῶν ἐστιῶν αὐτῶν. Ἐν γένει δὲ περὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων καὶ Πελασγῶν κατὰ τὰς ἰδέας τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν ἴδε Deimling, *Leleger*, (σ. 108).

τούτων οὐσιωδῶν παραγόντων ἐδράζεται ἡμέτερον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πλοῦτου τῶν πεπολιτισμένων λαῶν.

Ἡ μεγάλη αὕτη σπουδαιότης τῆς χειροτεχνίας οὐδαμῶς διέλαθε τὴν προσοχὴν τῶν κατὰ καιροὺς ἐξόχων τῆς Ἑσπερίας πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ λίαν πρωίμως προεκάλεσεν αὕτη διαφόρους προδιατετευτικούς θεσμούς· ἀναλόγως δὲ τῶν ἐπικρατουσῶν δοξασιῶν παρήχθησαν καὶ διάφορα οικονομολογικὰ συστήματα, ἐν οἷς συγκαταριθμοῦνται καὶ τὸ ἐμπορευτικόν, καὶ τὸ μᾶλλον τανῦν ἐπικρατοῦν βιομηχανικὸν λεγόμενον σύστημα τοῦ Ἀδαμ Σμιθ, τοῦ πατρὸς τῆς πολιτικῆς οικονομίας.

Ἰδιαίτερον ὄλως τῶν ἀρχόντων μέριμναν περὶ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἀπαντῶμεν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 18^{ης} ἡδὲ ἑκατονταετηρίδος ἐν Γαλλίᾳ. Λουδοβίκος XI, μεγάλην σημασίαν πάντοτε εἰς τὰ οικονομολογικὰ ζητήματα ἀποδίδων, ἐσκέθη πρῶτος περὶ ἐνιαίου συστήματος τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, ἴσως καὶ αὐτῆς τῆς νομοθεσίας. Ἐπελήθη σπουδαίων καὶ πολυαριθμῶν μέτρων, συντελούντων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἐξάμιλλον τῆς φλαμανδικῆς καὶ ἰταλικῆς. Πρὸς τοῖς ἄλλοις μετεκαλέσατο ἐξ Ἰταλίας ἐπιδηξίους τεχνίτας, ἵνα διδάξωσιν εἰς τοὺς Γάλλους ἐργάτας τὴν ὑφαντικὴν πλουσίαν ὑφασμάτων καὶ ἔκαμε λαμπρὰς φυτείας συκαμινῶν ἐν Touraine καὶ ἀλλαγῆ πρὸς καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος. Ἐπωφελούμενος δὲ τῆς παλινρθώσεως Ἐρρίκου VI τῆς Ἀγγλίας, προέβη εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ συνθηκολογήσιν τῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως τοῦ 1470, σκοπούσης τὴν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν προδευτῶν διαρκῆ ἐκθεσῖν διαφόρων βιομηχανημάτων τῶν δύο χωρῶν, διδοῦς οὕτω τὴν πρώτην ὠθησιν εἰς τὰς μετὰ παρέλευσιν αἰῶνων πραγματοποιηθείσας διεθνεῖς ἐκθέσεις. Τέλος ὁ ἡγεμὼν οὗτος, ὅστις ἠγάπα τὰ ἐκ χονδροῦ ἐρίου κατειργασμένα ἐνδύματα καὶ τοὺς παλαιούς πῖλους, περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπετιδεύετο πολυτέλειαν, περιβαλλόμενος μετὰξίνα καὶ χρυσοῦφανα ὑφάσματα. Καὶ τοῦτο μὲν προέδιδε πως τὴν φιλαρέσκειαν τοῦ πρεσβύτου μονάρχου, ἀλλ' ἐνταυτῷ διετρανοῦτο καὶ ὁ περιφρονεῖς ἡγεμὼν, ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἐνθαυρῶνῃ παντὶ σθένη τὴν βιομηχανίαν, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς τέχνας.

Ὁ αἰὼν τῶν φώτων ἐνεκαινίσθη, ὡς γνωστὸν, ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ Νεῦτωνος, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς μαθηματικῆς φυσικῆς καὶ τῆς φυσικῆς ἀστρονομίας. Ἡ χρυσοῦ ἐποχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἦν ὁ Ἀριστοτέλης ἐπετόθει, καθ' ἣν αἱ κερκίδες θὰ ὑφαίνον ἀφ' ἑαυτῶν, χωρὶς νὰ δεώμεθα πρὸς τοῦτο τῆς συνδρομῆς τῶν δούλων, ἦρξατο ν' ἀπαυγάξῃ. Ἐν ἔτει 1764 ἀνακαλύπτει ἀπλοῦς τέκτων, ὁ Hargreaves, τὸ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐπονομασθῆν Jenny κλωστήριον, δι' οὗ εἰς μόνος ἐργάτης τῆ βοηθείᾳ ἐνὸς στορφαλοῦ ἠδύνατο νὰ θέσῃ ταυτοχρόνως εἰς κίνησιν 8 ἀτράκτους. Μετ' οὗ πολὺ ἐπιπροσθέτει ὁ Arkwright τῷ 1767 τὴν νήθουσαν μηχανήν, ἥτις εἶνε διεγροθυμισμένη ἐπὶ μηχανοκινητικῆς δυνάμεως, ὕδατος ἢ ἵππων, καὶ τέλος συναρμῶζει ἀμφότερα ὁ Crompton εἰς τὴν Mulejenny καλουμένην μηχανήν, ἥτις πλὴν τῶν νηθόντων κυλίνδρων θέτει εἰς κίνησιν διὰ μηχανοκινητικῆς δυνάμεως ἀνὰ 100—500 ἀτράκτους, ἀντικαθιστῶσα ἰσαριθμούς χειροκλώστας· τὸ δὲ 1787 ἐπιπροσθέτει ὁ Cortwright καὶ τὸν μηχανικὸν αὐτοῦ ἴσθον. Ὀλίγον ὄμως πρότερον, ἦτοι τῷ 1769, ἀντικαθιστᾷ ὁ μεγάλωνος James Watt, τὸ πᾶν ἐπιστέφον, τὴν φυσικὴν μηχανοκινητικὴν δύναμιν διὰ τῆς σχεδὸν ἀπολύτου τοῦ ἀτμοῦ. Οὕτως ὥστε σήμερον μία μόνη ἀτμοκίνητος μηχανὴ κατορθοῖ νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν μέχρι πεντήκοντα χιλιάδας ἀτράκτων, ἦτοι ν' ἀντικαταστήσῃ τοὺς κατοίκους μίᾳς μεγαλοπώλεως.

Ἡ νηματουργία καὶ ἡ ὑφαντικὴ, αἱ ἐκ τῶν βιομηχανικῶν ἰδρυμάτων πρῶται ποιησάμεναι χρῆσιν τῶν μηχανῶν, κατέχουσι σήμερον τὴν πρώτην θέσιν μετὰξὺ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῶν ἐργοστασιῶν, τὸ ποσοῦν τῆς κατεργαζομένης πρώτης ὕλης, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνασχολουμένων ἐργατῶν καὶ τὴν καθόλου χρῆσιν βοηθητικῶν μηχανικῶν ἐργαλείων. Τῆς προμηθείας τοῦ ὑλικοῦ ἐξαρτωμένης σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ χωρῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης κειμένων, ἐναργῶς μαρτυρεῖται διὰ τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος ἡ ὑπεροχὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐφύας καὶ τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ μᾶλλον διδακτικὸν παράδειγμα τῆς περὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν χρηματιστικὴν ἀποταμίευσιν προόδου τῶν

εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἡ κολοσσιαία ἀνάπτυξις τοῦ βιομηχανικοῦ τούτου κλάδου γίνεται σαφῆς ἐκ τῶν ἀκολούθων ὀλίγων στατιστικῶν πληροφοριῶν· πρὸ παντὸς ἐκδηλοῦται αὕτη ἐν τῇ ἐν Εὐρώπῃ ἐτησία καταναλώσει τοῦ βάμβακος. Ἡ κατὰ τὴν πενταετίαν τοῦ 1846—50 εἰς 518 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμων ἀνερχομένη ἐτησία καταναλώσις νῦξινδε βαθμυδὸν καὶ τῷ 1881—1882 ἀνῆλθεν εἰς 1156 ἑκατομ. χιλιόγραμμων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀτράκτων ἀνήρχετο τῷ 1832 εἰς 11,800,000, ἡ δὲ ἐτησία καταναλώσις τοῦ βάμβακος εἰς 272,600,000 χιλιόγραμμα. Κατὰ τὴν πενταετῆ περιόδον τοῦ 1875—1880 νῦξινσεν ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν ἀτράκτων εἰς 58,586,125, ἡ δὲ καταναλώσις τοῦ βάμβακος εἰς 1,056,900,000 χιλιόγραμμα. Ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι νῦξινσεν ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀπὸ 226 ἑκατομμύρια εἰς 302,973,000 κατοίκων, ἤτοι κατὰ 34 0/0, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτράκτων κατὰ 391, ἡ δὲ καταναλώσις τοῦ βάμβακος κατὰ 326 τοῖς ἑκατόν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ὑπαρχόντων ἰσθῶν ὑπολογίζεται εἰς 972 χιλιάδας· ἡ ἀξία τοῦ ἐτησίου καταναλισκομένου βάμβακος ἰσοδυναμεῖ πρὸς 1900 ἑκατομμύρια φράγκων. Ὑπολογίζων τις τὴν καταναλώσιν τοῦ ἄνθρακος κατ' ἀτράκτον καὶ κατ' ἔτος εἰς 30 χιλιόγραμμα καὶ τὴν καθ' ἰσθὸν εἰς 1500 χιλιόγραμμα κατὰ μέσον ὄρον, συνάγει ὅτι τὰ ἀνθρακωρυχεῖα προμηθεύουσιν ἐτησίως εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς νηματοργίας καὶ ὑφαντουργίας 61 ἑκατομμύρια ἑκατοταλίων ἄνθρακων. Ὁλόκληρος στρατιὰ ἐργατῶν εἶναι ἀναγκαῖα, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν κολοσσιαίαν ἐργασίαν. Παραδεχόμενοι διὰ τὴν Εὐρώπην ὀκτώ ἐργάτας διὰ χιλίας ἀτράκτους καὶ δύο ἐργάτας διὰ τρεῖς ἰσθούς, ἔχομεν ἀριθμὸν ἐργατῶν οὐχὶ πολὺ ὑποδεέστερον τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου, συγκριθεῖσιν δὲ καὶ τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ τὰς Ἰνδίας, καταλήγομεν εἰς τὸν ὄντως καταπληκτικὸν ἀριθμὸν τῶν 72 ἑκατομμυρίων ἀτράκτων καὶ 1 1/2 ἑκατομμυρίων ἐργατῶν. Ἡ ἀξία τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας ταύτης συμπάσης τῆς οἰκουμένης ἀντιστοιχεῖ κατ' ἐλάχιστον ὄρον πρὸς 6800 ἑκατομ. φράγκων.

Ἐξ δεκαετηρίδας μετὰ τὴν σπουδαίαν ἐφεύρεσιν τοῦ Watt, τῆς ἀτμοκινήτου διπλονότι μηχανῆς, τελειοποιεῖ ὁ Georg Stephenson τὴν ἀτμάμαξαν καὶ τὴν 27ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1828 τίθεται ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς χρῆσιν ἡ πρώτη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Stockton-Darlington μετὰ ταχύτητος ἑξ ἄγγλικῶν μιλίων τὴν ὥραν. Ἡ κολοσσιαία ἀνάπτυξις τῶν σιδηροδρόμων εἶναι πασιδῆλος. Τὸ μήκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μετὰ πάροδον μιᾶς πεντηκονταετηρίδος, ἤτοι περὶ τὰ τέλη τοῦ 1880, ἀνήρχετο εἰς 371,495 χιλιόμετρα οὕτως ὥστε δεκάκις ἠδύνατο νὰ περιζωσθῆ ἡ γῆνις σφαῖρα περὶ τὸν ἰσημερινὸν αὐτῆς. Διὰ τῆς γιγαντιαίας αὐξήσεως τῶν σιδηροδρόμων ἐν συνδέσμῳ τῆς ἀτμοπλοίας καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας ὡς ἄλλου νευρικοῦ συστήματος ἀπὸ πέρας εἰς εἰς πέρασ διατεινομένου ἠλεκτρικοῦ σύρματος ἤρξατο νέα περίοδος πολιτισμοῦ δι' ἅπαντας τοὺς λαοὺς, γενικὴ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀντὶ τῆς μέχρι τοῦδε ἐν χρῆσει διατελούσης κινήσεως τῶν ζῶων καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσαχθεῖσα ἤδη ἡ μηχανικὴ ἐργασία διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ εἰς τὴν μετακομιδὴν τεραστίας ἀνάπτυξιν προσέλαβον, ὑπὸ οἰκονομολογικῆν ἐποψίν, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ πλεονεκτήματα συνίστανται ἐν τῇ εὐθηνίᾳ, ταχύτητι, τάξει καὶ ἀκριθείᾳ τῆς μεταφορᾶς. Πρὸς δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐξίσωσις τῶν τιμῶν, σπανιώτεροι δὲ ἀποκαθίστανται αἱ ὑπερτιμήσεις καὶ ὁ κίνδυνος λιμοῦ, διευκολυνομένης ἐπὶ πολὺ τῆς μεταφορᾶς τροφίμων εἰς μεγάλας ποσότητας ἐκ μακροσυσμένων χωρῶν εἰς τὰς ἐπαπειλουμένας. Ἡ διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐπιτελουμένη συγκοινωνία ἀπέδη σήμερον λίαν σημαντικὴ. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐπὶ παραδείγματι, νῦξινσεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν κατὰ τὴν περιόδον τοῦ 1858—1881 ἀπὸ 118 εἰς 626 ἑκατομμύρια ἐπιβατῶν. Ἡ διὰ τῶν ἀγγλικῶν πλοίων ὀλικὴ ναυστολία δὲν ἀποτελεῖ οὐδὲ τὸ ἡμισυ τῶν διὰ τῶν ἀγγλικῶν σιδηροδρόμων μετακομιζομένων ἐμπορευμάτων, ἅτινα ἀνῆλθον τῷ 1881 εἰς 247 ἑκατομμύρια τόνων. Ἡ ἀξία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου νῦξινσεν ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ τοῦ 1850—1879 ἀπὸ 2500 εἰς 13000 ἑκατομμύρια φράγκων. Τὰς αὐτὰς περιόδον ἀναλογίας ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καθόλου μεταφορᾶς ἀπαντῶμεν καὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς χώραις μετὰ ἀνεπτυγμένου συμπλέγματος σιδηροδρόμων. Οὐχὶ ἐλάσσονα σημασίαν ἔχει ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκπο-

λιτιστικὴν ἐπιρροήν, ἣν ἐξασκεῖ αὕτη ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προόδου, τὸ μὲν διὰ τῆς σπουδῆς καὶ εὐκολίας, μεθ' ὧν μεταδίδονται ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ αἱ παντὸς εἶδους εἰδήσεις καὶ ἐκπολιτιστικῶς δρώντες παράγοντες, ἀναγινόμενοι διὰ τῆς συναφείας τῶν λαῶν πλείστον ὄσων πεπλανημένων ἰδεῶν καὶ δευτερογενῶν, τὸ δὲ διὰ τοῦ πλουτισμοῦ τῶν γινώσκων καὶ τῆς εὐγύνσεως τῆς πείρας ἐν ταῖς ἐπιστήμασι καὶ τῷ βίῳ καὶ ἐν γένει διὰ τῆς στενῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ διαλογίζεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι, προαγομένης οὕτω σπουδαίως τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, καὶ τοῦτο οὐχὶ μόνον σχετικῶς πρὸς τὰ μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀπάντων ὁμοῦ τῶν λαῶν.

Ἄλλοτε οὐχ ἦν οὐσιώδης παράγωος, ὁ ὑπὸ ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν ἐποψίν τὰ μέγιστα πρὸς τὴν πρόοδον συμβάλλων, εἶναι ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας, οὕτως τὰ πλεονεκτήματα αὐτὸς μὲν ὁ Ξενοφῶν ἐξαιρεῖ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ λεπτομερέστερον ὁ πρακτικὸς νοῦς τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀδὰμ Σμιθ ἀναλύει. Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς ἀνέπτυξεν ἐπ' ἄπειρον τὸν οὕτως ἄποτελεσματικῶς ἐπὶ τῆς τελειοποιήσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης δρώντα παράγοντα τοῦτον. Οὕτω βλέπομεν ἀφ' ἐνὸς μὲν οἰκογενεῖας ἐργατῶν, ἀκόμη δὲ καὶ χωρία ὀλόκληρα ἐργατῶν, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, λ. χ. ἐνασχολουμένων ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς καὶ μόνου στοιχείου τῶν οὐχὶ ὀλιγώτερων τῶν ἑκατὸν ἀριθμούντων συστατικῶν τοῦ ὀρολογίου· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ πνευματικὴν ἐποψίν συστηματοποιεῖται ὀσημεραὶ ἢ εἰδικότης, οὕτως ὥστε λόγοι ἀνδρες ἀφιερῶσιν ὀλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν εἰς τὴν ἐνδελειχῆ ἐξέτασιν σταγόνος ὕδατος. Τὰ πλεονεκτήματα τοῦ οἰκιοθελοῦς καὶ ὀλονὲν ἐπιτενομένου περιορισμοῦ τούτου εἶναι πασιγνώστα, ὡς καὶ τὰ ἐκ τούτου προκύπτοντα μειονεκτήματα, ὡς ἀναπόδραστοι συνέπεια, ἥτις ἐπακολουθεῖ τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον ἡ ἐργασία τῆς εἰδικότητος ἐπὶ τὸ συστηματικώτερον καὶ ἀποκλειστικώτερον ἐπιτελεῖται.

Ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας προϋποτίθησι τὴν σύμπραξιν πολλῶν, ἐνὸς ἐκάστου εἰδικῶς περὶ τι ἀσχολουμένου καὶ κατὰ συνέπειαν συμβάλλει ἐγγέσως εἰς τὴν γέννησιν διαφόρων σωματείων, ἐπιστημονικῶν καὶ οἰκονομολογικῶν. Ἡ διὰ τῆς εἰδικῆς ἀναδιηθήσεως ὀλονότης ἐξακριβωθεῖσα καὶ λίαν ἐπαυξηθεῖσα ὕλη τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἀποβαίνουσα δυσεπιθεώρητος, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἕνα ἕκαστον παρατηρητῆν, προσέκλεσε κατ' ἀνάγκην ἀφ' ἐνὸς τὰ συνέδρια τῶν ἐπιστημόνων, ἀφ' ἑτέρου τὰς ἐκθέσεις τῶν βιομηχανῶν καὶ τεχνιτῶν.

Τοῦ λόγου γενομένου περὶ ἐκθέσεων, δὲν θὰ εἶναι ἴσως ἄσκοπον νὰ μνησθῶμεν περιληπτικῶς αὐτῶν. Πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος, ἤτοι τῷ 1798, ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Γαλλίας, εἰς οὕτως τὴν ἄρμοδιότητα ὑπέγοντο τότε αἱ τέχναι καὶ αἱ βιομηχαναίαι δι' ἑλλειψίν εἰδικῶ ὑπουργείου τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ὁ de Neuchâteau, ἀπύθηνε πρὸς τὰς νομαρχιακὰς ἀρχὰς ἐγκύκλιον ἀγγέλλων αὐταῖς ὅτι ἡ κυβερνήσις τῆς πολιτείας συνέλαβε τὸ σχῆδιον νὰ παράσχη, εἰς τὸ κοινὸν νέαν ὄλως δημοτελεῖ πανήγυριν (ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ἐγένετο χρῆσις τῆς λέξεως Spectacle) διὰ τῆς ἐκθέσεως προϊόντων τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς κατ' ἔτος τελουμένης ἐορτῆς τῆς ἰδρύσεως τῆς δημοκρατίας (22 Ἰουλίου).

Καὶ ἡ μὲν πενταρχία ἐξελάμβανε κατ' ἀρχὰς τὴν ἐκθεσὶν ταύτην ὡς ἐορτὴν ἐπιπροσθεμένην εἰς ἕτεραν, ἀλλ' ὁ ἐπὶ πρακτικῷ νῶ διακρινόμενος ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην σπουδαιότεραν σημασίαν, ἐπιμένων ὅπως ἡ κυβερνήσις ἐνθαρρύνῃ πάσαις δυνάμεσι τὰς ὀφελίμους τέχνας τὰς συμβαλλούσας εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ἐθνῶν, τὰς τέχνας ταύτας, ὡς ἔλεγεν ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ, αἰτίνας τὸν ἀνθρώπον διατρέφουσι καὶ εἰς ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἀνάγκας ἐπαρκοῦσιν, αἰτίνας διὰ τῆς ἐφευρέσεως καὶ χρήσεως τῶν μηχανῶν ἐπαυξάνουσι τὰς φυσικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὰς τέχνας τέλος ταύτας, αἰτίνας εἶναι ἐνταυτῷ ὁ δεσμὸς τῆς κοινωνίας, ἡ ψυχὴ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἡ πηγὴ ἢ μᾶλλον πλουσιοπάροχος τῶν ἀπολαύσεων καὶ τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν.

Ἐκτοτε ἐπανεληφθῆσαν αἱ γαλλικαὶ ἐθνικαὶ ἐκθέσεις κατὰ διάφορα χρονικά διαστήματα μέχρι τοῦ 1849. Ἡ ἐκθεσις αὕτη, ἡ ἐνδεκάτη, ὑπῆρξεν ἡ τελευταία ἐθνικὴ ἐν Γαλλίᾳ ἐκθεσις. Ἐν 1850 ἤδη ἐνεκαινήθη ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ πρώτη διεθνὴς ἐκθεσις, ἣν ἐπικολούθησαν ἡ ἐν Παρισίοις τῷ 1855, ἡ ἐν Λονδίῳ τῷ 1862,

ἢ ἐν Παρισίοις τῷ 1867, ἢ τῆς Βιέννης τῷ 1873, ἢ τῆς Φιλαδελφίας τῷ 1876, ἢ τῶν Παρισίων τῷ 1878 καὶ ἡ τελευταία τῷ 1889, ἢ λαμπρότερα καὶ ἢ σπουδαιότερα τῶν προηγουμένων.

Διὰ τῶν παγκοσμίων ἐκθέσεων χαρακτηρίζονται ἐκάστοτε αἱ διάφοροι ἐποχαί, ἐν αἷς αὐταὶ λαμβάνουσι χώραν. Ἐνῶ πρότερον λ. χ. αἱ μηχαναὶ κατελάμβανον μικρὸν χώρον καὶ ὡς ἐξάστρια ἐλαχίστου λόγου ἄξιον ἐθεωροῦντο, ἐν τῇ νεωτέρῃ ἡμῶν ἐποχῇ ἐπικρατοῦσι τῶν λοιπῶν ἐκθεμάτων, ἡ δὲ ἐκθεσις αὐτῶν γίνεται καὶ πρακτικῶς τῷ τρόπῳ, ἐκτιθεμένων τῶν μηχανῶν ὀλοκλήρου ἐργοστασίου, οὕτως ὥστε εὐκόλως παρακολουθεῖ τις τὰ διάφορα στάδια τῆς κατασκευῆς οἰουδήποτε ἀντικειμένου ἀπὸ τῆς πρώτης ὑλης μέχρι τῆς τελειοποιήσεως αὐτοῦ.

Διὰ τῶν ἐκθέσεων ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐντεῦθεν λαμπρῶς διετρανώθησαν ἡ βιομηχανικὴ ἀναγέννησις, ἡ πρόοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οἱ θρίαμβοι τῆς ἀνατροφῆς καὶ ὑγιεινῆς. Πρὸς ἐκάστην σπουδαίαν ἐκθεσιν συνδέεται ἡ ἀναθάνισις ἀξιολόγου καὶ ἐποχὴν ἀποτελοῦντος γεγονότος τέως ἀγνώστου ἢ δι' ἐπελευθυσῶν βελτιώσεων τὸν χαρακτῆρα τοῦ νέου προσλαμβάνοντος.

Παρερχόμενοι τὰ μειονεκτήματα τῶν ἐκθέσεων ὡς μᾶλλον ἐπουσιώδη, ἔστιν ὅτε καὶ ἀμφισβητήσιμα, ἀναντίρρητον θεωροῦμεν ὅτι αὐταὶ παρέχουσι τὴν τρανὴν μαρτυρίαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ὁρῶς δὲ ἐκλήθησαν τὰ βαθμολόγια τοῦ ὕψους τῆς παραγωγικότητος. Καὶ ἡ παραγωγικότης αὕτη τοιαύτας διαστάσεις ὀδηγεῖται προσλαμβάνει καὶ ἐν τοσοῦτῳ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι, ὥστε οὐδόλως ἀπίθανον ὅτι οὐκ εἰς μακρὰν θὰ ἔχωμεν ἀποκλειστικῶς παγκοσμίους εἰδικὰς ἐκθέσεις διὰ τὴν ἑλλειψὶν ἀναμφιδόλως ἰκανοῦ χώρου, δυναμένου νὰ περιλάβῃ τὰ ἀπειράριθμα ἐκθέματα τῶν διαφόρων κλάδων τῆς βιομηχανίας τῶν ὀλον ἐκπολιτιζομένων καὶ αὐξανόντων λαῶν τῆς οἰκουμένης. Καὶ ὄντως ἀπὸ τινῶν ἐτῶν παρατηρεῖται ἡ τάσις αὕτη τῆς εἰδικοποιήσεως τῶν ἐκθέσεων κραταιῶς ἐνισχυομένη· οὕτω ἔρχομεν πλὴν τῶν πολυειδῶν ἐγγυρῶν εἰδικῶν ἐκθέσεων τῆς ὀρνιθολογικῆς, τῶν κυνῶν, τῶν ἀνθέων καὶ διαφόρους εἰδικὰς διεθνεῖς ἐκθέσεις τῆς γραφικῆς, τῆς ἠλεκτρικῆς, τῆς μαγειρικῆς τῆς ὑγιεινῆς, τῆς γεωργικῆς κλπ. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις καὶ τὴν πρώτην εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς, τὴν ἐν Βιέννῃ διεθνῇ ἐκθεσὶν τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ θεάτρον.

Ἐν Βιέννῃ,

Κ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ

(23 Μαΐου 1892).

Ἄπ' τὴ μπτέρα σου κρυφὰ συχνὰ τὸ δρόμο πέρνω,
ἔς τὴν πέτρα ποῦ δὲ ὀκέλασε, συχνὰ, Χριστίνα, γέρνω,
καὶ βρέχω μὲ τὰ δάκρυα τὸν τάφο καὶ τὸ χῶμα,
ποῦ ὀκέλασε τὸ δῶμά σου, τ' ἀγαπημένο δῶμα.

Ἄχ! θυγατέρα μου γλυκερά, παρηγοριά δὲν ἔχω!
Ἐ τοὺς ζωντανούς ἀνάμεσα τί στέκομαι; τί τρέχω;
Τί τρέχω καὶ τί στέκομαι τὸ ἔξερεις, θυγατέρα
ὀπίσω σου δὲν μ' ἄφηδες ἀδέλφια καὶ μπτέρα;

Τί κι' ἂν γελᾷ τὸ στόμα μου; Ἄχ, ἡ καρδιά μου κλαίει,
κι' ὁ νοῦς μου μὲ παράπονο μοιρολογεῖ καὶ λέει
Ἐχαρῆς ἀχτίνα, ἐσδύστηκες παρηγοριάς ἀχτίνα!
Ἄλοῖμονό μου, ἀλοῖμονο, δὲν ἔχω περὶ Χριστίνα!

Δὲν ἔχω περὶ. Τὰ κόκκαλα, ἡ σκόνη σου μοῦ μένει
ἔς τὸ μνήμα μέσα τὸ βαθύ, τὸ σκοτεινὸ κλεισμένη
καὶ μὴ ἐλπίδα οὐράνια ποῦ δὲν ἡ Ἐκκλησία
πῶς θὰ δὲ ἴδῃ ἔς τὴ Δεύτερη, Χριστίνα, παρουσία!

Σήμερο ψυχολάββατο, Χριστίνα μου, ψυχούλα,
τὰ δάκρυά μου πέφτουνε γιὰ ὄσένα ὄσαν βροχοῦλα...
Ἄνοιξατέ μου, ἀνοιξατέ, τὸ μνήμά της τὸ μαῦρο,
τὴ σκόνη της, τὰ κόκκαλα τάγαπημένα ναῦρω,

μὲ τὰ πικρά μου δάκρυα πικρὰ νὰ τὰ ποτίσω,
ἀπ' τὴ γλυκερὰ τὴν κόρη μου μὴ χάρι νὰ ζητήσω
ἔς τὸ μνήμα μέσα τὸ βαθύ γιὰ ἔλεος, γιὰ χάρι,
κι' ἐμένα τὸν πατέρα της τὸν δυστυχῆ νὰ πάρη.

Ἄς μοῦ δοθῇ ἔς τὸν τάφο σου, Χριστίνα μου, μὴ κόρη!
Τὰ κόκκαλά μου χωριστὰ ἀπ' τὰ δικά σου ὄχι,
ὄχι, ἄς μὴ τὰ βάλουνε, γλυκερὰ μου θυγατέρα,
κι' ἐκεῖ, ἔς τὸν τάφο, ἔς τὸ πλευρὸ νὰ εἶσαι τοῦ πατέρα

τὸν ὕπνο τὸν ἀξύπνητο μαζί του ν' ἀπολαύης.
Κι' ὅταν, γλυκερὰ Χριστίνα μου, ἀνάστασι ὅταν λάβης,
ἔς τὴν ἀγκαλιά του νὰ ὄρθῆς, ν' ἀναστήθῃς σιμά του,
ἔς τὴν ἀγκαλιά του νὰ δεχθῆς, Χριστίνα, φιλίμιά του.

Κ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΔΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Εἶναι ἐμπόρευμα ὁ ἠλεκτρισμός; — Ὁ ἠλεκτρισμός φαίνεται ὅτι θὰ παράσχη εἰς τοὺς νομικοὺς πάσης χώρας εὐκαιρίαν νὰ καταδείξωσι τὴν περὶ τὸ διχοτομεῖν τὴν τρίχα δεξιότητα αὐτῶν. Ἐν Ἀμερικῇ πολλὰ ἀνεφύησαν νομικὰ ζητήματα ἐν σχέσει πρὸς αὐτόν. Δέον ὁ ἠλεκτρισμός νὰ υποβληθῇ εἰς φορολογίαν ἢ οὐ; Δύναται νὰ κλαπῇ ἢ οὐ; Ἐν Γαλλίᾳ μέχρις ἐσχάτων ζήτημα ἦτο ἂν ἑταιρία προμηθείας ἠλεκτρισμοῦ (ὡς ἐν τῷ δι' ἠλεκτρισμοῦ φωτισμῷ κλπ.) ἀπετέλει ἢ μὴ ἀστικὴν ἑταιρίαν ἢ ἐμπορικὴν — τοῦθ' ὅπερ εἶναι ζήτημα οὐ μικρᾶς σπουδαιότητος εἰς τοὺς κεφαλαιούχους, οἵτινες ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει θὰ ἦσαν ὑπόχρεοι διὰ τὸ ποσὸν τῶν μετοχῶν αὐτῶν. Ἐμπορικὴ ἑταιρία εἶναι ἐκείνη, ἣτις κύριον σκοπὸν προτίθεται τὴν διεκπεραίωσιν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς τὴν ἀγορὰν ἀκατεργάστου ὕλης καὶ ἐκ νέου πώλησιν αὐτῆς μετὰ κέρδους, ἐν εἴδει βιομηχανικοῦ προϊόντος ἢ ἐν φυσικῇ καταστάσει. Ἡ τοῦ St Etienne ἑταιρία τοῦ Ἐδισον, ἐναχθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐμποροδικείου τῆς πόλεως ἐκείνης ὑπὸ τινος τῶν πελατῶν αὐτῆς ἠρνεῖτο νὰ υποκύψῃ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ προμήθεια ἠλεκτρισμοῦ ἐκ κεντρικοῦ σταθμοῦ δὲν ἀπετέλει ἐμπορικὴν πρᾶξιν «τῆς ἑταιρίας πωλοῦσας μόνον προϊόν, ὅπερ ἤρθετο ἐκ τῆς φύσεως καὶ ὅπερ ἦτο res nullius». Ἐν τούτοις τὸ ἐμποροδικεῖον ἐκήρυξεν αὐτοδράμῳδιον πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ ζητήματος, γενομένης δ' ἐφέσεως ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ ὑπεστηρίχθη. Ἐν Γαλλίᾳ λοιπὸν ὁ ἠλεκτρισμός, ἐκ κεντρικοῦ σταθμοῦ παρεχόμενος, δέον νὰ θεωρῆται προϊόν βιομηχανίας.

Ἰωδηλαῖον . . . τοῦ χαρτοπαιγνίου. — Κύριοί τινες τῆς Βιέννης διοργανίξουσι φθινοπωρινὴν ἔκθεσιν, καθ' ἣν θὰ ἔορτασθῇ ἡ πέμπτη ἐκατονταετηρίς τῆς ὑπάρξεως τῶν παιγνιοχαρτῶν, ἣτις, κατὰ τὰς φερομένους ἀφηγήσεις συμπίπτει τὸ ἔτος τοῦτο. Τὸ πρῶτον παιχθὲν χαρ-